Roland Hjerppe

En intervju av Anna Orrghen

13 februari 2008

Intervju 25

Från matematikmaskin till IT

Denna intervju har genomförts inom ramen för projektet Från matematikmaskin till IT som är ett samarbete mellan Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria vid KTH, Dataföreningen i Sverige och Tekniska museet finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och Stiftelsen Marcus & Amalia Wallenbergs minnesfond. Originalinspelning och transkript finns tillgängliga på Tekniska museet i Stockholm. Intervjun bör refereras på följande sätt:

Roland Hjerppe, intervju från 2008 av Anna Orrghen, medie- och kommunikationsvetenskap, Institutionen för kultur och kommunikation, Södertörns högskola, Stockholm.

Nyckelord: IDC, KTHB, sökprofiler, TRIP, standardisering, söksystem, on-linedatabaser, databaser, IR-databaser, informatik, SDI, Malin Edström, Björn Tell, KI.

Abstract

This interview with Roland Hjerppe was conducted at his home in Linköping by Anna Orrghen on 13 February 2008. It dealt with Hjerppe's first contact with digital technology at Helsinki University in 1961 where he participated in a course in Information Science and programmed a Wegematic 1000. Hjerppe's first employment was at IDC where he worked between 1967 and 1978, first as Information scientist and system analyst and 1975-1978 as head and project director of IDC. In the interview Hjerppe described the experiences made by being a part of the young group developing IDC and particularly underlined the close cooperation between the researchers using the library and the Information scientists, the development of on-line databases at IDC during the early seventies, the importance of international collaboration, as well as the cultural differences between engineers and librarians. Hjerppe significantly underlined the changing role of the librarian as a consequence of the development of digital technology.

Informant: Roland Hjerppe
Intervjuare: Anna Orrghen
Tid: 13 februari 2008
Plats: Linköping

Anna Orrghen: För bandspelarens skull ska jag tala om att mitt namn är Anna Orrghen och jag sitter hemma hos Roland Hjerppe i Linköping. Roland har under många år arbetat med informatik, tidiga söksystem och databaser. Bland annat vid KTHB, vid IDC.

Roland Hjerppe: Ja.

Anna Orrghen: Sen har du gjort mycket annat också, efter det.

Roland Hjerppe: Efter det ja.

Anna Orrghen: Jag tänkte börja med ungdomsperioden och jag vet att du är född 1941, men inte så mycket mer.

Roland Hjerppe: Ja, jag är född i Wasa, i Finland. Ja, vad vill du veta om ungdomen?

Anna Orrghen: Växte du upp där?

Roland Hjerppe: Jag växte upp i Wasa och jag är svensktalande, hör till den finlandssvenska delen av befolkningen i Österbotten. I Wasa finns det väldigt mycket svensktalande. Så jag har gått i svenska skolor hela tiden. När jag växte upp fanns det ett svenskt lyceum för pojkar i Wasa, ett annat lyceum för flickor och så fanns det dessutom en samskola, alla svenska. Och så fanns det motsvarande finska. För varje språk fanns det tre gymnasier, sammanlagt sex på den tiden.

Anna Orrghen: Vilket gick du i?

Roland Hjerppe: Jag gick i ett lyceum som var enbart för pojkar. Efter fyra år i folkskolan var det åtta år i en pojkmiljö. Har dessutom två bröder, en äldre och en yngre.

Anna Orrghen: Men det var helt svensktalande där?

Roland Hjerppe: Ja, svensktalande. Men man lär sig finska och man är tvungen att börja läsa finska tidigt och det är ett av examensämnena i studentexamen. Vi hade också finska kamrater där. Så man var tvåspråkig mot slutet.

Anna Orrghen: Vad gjorde dina föräldrar?

Roland Hjerppe: Min far var byggmästare, arbetade på någonting som hette Wasa Lantbruksingenjörsdistrikt. Det var alltså en statlig myndighet som sysslade med utdikningar för lantbruket. Och min mor var hemmafru medan vi växte upp och sen började hon jobba som sekreterare på Centralsjukhuset.

Anna Orrghen: Att du har jobbat inom bibliotek och mycket med datorer, är det något som har kommit hemifrån?

Roland Hjerppe: Ja, jag var väldigt läshungrig. Hela tiden har jag läst väldigt mycket och mot slutet av gymnasietiden, sista åren, så läste jag väldigt mycket. Läste en 30-40 böcker i månaden, väldigt mycket parallellt. Så jag var en flitig biblioteksbesökare redan då.

Anna Orrghen: Vad var det för typ av böcker?

Roland Hjerppe: Huvudsak fiktion, faktiskt. Under gymnasietiden hade jag för mig att jag skulle bli arkitekt. När man sökte till en teknisk högskola i Finland på den tiden, hade de särskilda kursveckor utöver gymnasiebetygen, två veckor då de som skulle till en vanlig teknisk utbildning hade en preparandkurs i matematik och i fysik och sen tenterade man mot slutet av denna, så vägde de ihop de resultaten med betygen. Det här hände på sommaren. De som ville bli arkitekter läste någon form av matematik och sen hade man varje dag någon slags kompositions- eller tecknings- eller annan uppgift som man skulle göra. Tanken med det här var att man skulle fånga upp, speciellt på arkitektsidan, sådana som kanske var konstnärligt begåvade men inte hade så bra betyg. Jag sökte två gånger till arkitektutbildningen och andra gången var det inom felmarginlen, hade de tagit in två stycken till hade jag kommit in. Alltså, det skilde några 10-dels poäng på 70. Så det var mera slumpen som gjorde att jag inte kom in andra gången. Och mellan första och andra gången läste jag matematik och fysik och lite annat vid Helsingfors universitet.

Anna Orrghen: Ja, för det började du med -61?

Roland Hjerppe: Nej, -60 var det. Jag flyttade sen hit till Sverige -61. Så att -60 till -61 studerade jag vid Helsingfors universitet, fysik och matematik, för att tillgodoräkna det vid antagningarna. Och dessutom läste jag filosofi och hade Georg Henrik von Wright som lärare. Det var ju bara en handfull studenter, så det var väldigt trevligt.

Anna Orrghen: Var det självklart att du skulle läsa på universitetet?

Roland Hjerppe: Jo, det var det nog. Jag hade min äldre bror och han hade kommit in på Teknisk fysik i Stockholm och det var nog ingen tvekan om att jag skulle studera. Men när jag inte kom in på arkitektutbildningen så hade min bror talat om vad de läste på Teknisk fysik och det lät ju intressant så då hade jag också sökt in på KTH.

Anna Orrghen: Och var det -61?

Roland Hjerppe: Ja. På hösten -61 hade jag redan börjat läsa igen, mera fysik och matte. Och så fick jag reda på att jag hade kommit in i Stockholm och hade en vecka på mig att bestämma mig för vad det var jag skulle göra. Om jag skulle fortsätta läsa i Helsingfors eller om jag skulle åka till Stockholm. Och då hade jag ändå lite grann rotat mig efter ett och ett halvt år i Helsingfors, hade bekanta där. Men då blev det faktiskt ett uppbrott, jag tyckte det lät kul det här som de läste. Bland annat så kommer jag ihåg att de läste fotografi. Teknisk fysik är en väldigt bred utbildning. Jag åkte iväg och min bror gick då en årskurs högre och han bodde inneboende på ett ställe och samma höst hade han fått en studentlägenhet så då kunde jag överta det rummet som han var inneboende på som var på Artillerigatan, promenadavstånd till KTH. På den vägen är det.

Anna Orrghen: Är det några särskilda ämnen under utbildningen som du var särskilt intresserad av?

Roland Hjerppe: Ja, första året i Helsingfors, på våren tror jag det var, såg jag en annons, något meddelande om att på fysik, tror jag, att de hade en programmeringskurs. Det var lite lustigt därför att det var någon på vittnesseminariet [Roland Hjerppe avser vittnesseminariet ”Tidiga söksystem” som ägde rum på Tekniska museet den 21 januari 2008] som pratade om WEGEMATIC, och det var precis en sådan som jag gick en kurs på och lärde mig programmera i maskinkod.

Anna Orrghen: Och det var -61? Var hölls kursen?

Roland Hjerppe: I Helsingfors, på någon av institutionerna, Kärnfysik 2. De hade fått en WEGEMATIC 1000 då.

Anna Orrghen: Visste du vad det var för någonting när du såg annonsen?

Roland Hjerppe: Jo, någon blek aning hade jag väl. Men det här handlar om att koda på den lägsta nivå som finns.

Anna Orrghen: Hur gjorde ni då? Vad gick det ut på?

Roland Hjerppe: Enkla instruktioner. Man talar om de olika registren som ska finnas i dem och vilka operatorer som ska användas. Det var oerhört primitivt på den tiden. Den var ändå ganska avancerad för sin tid, den hade trumminne och jag har faktiskt kvar en finskspråkig instruktionsbok för den, som ni kan få. Jag vet inte hur mycket ni har om WEGEMATIC 1000, jag sparade den av någon anledning. Jag gick den där kursen, men sen blev det inte mer med det eftersom jag åkte iväg till Stockholm och det var mot slutet av studierna som jag fokuserade just det här med datorer. Teknisk fysik fungerar så att de två första åren läser man generella ämnen, matte, fysik, mekanik och liknande och sen var tanken att de två sista åren ska man specialisera sig, man kan välja mellan ett antal kurser. Det fanns ett antal kurser som var obligatoriska, andra som var valfria, där man var tvungen att välja mellan ett antal och så fanns det slutligen frivilliga kurser som man också kunde välja. Och så skulle man ha ihop ett visst antal poäng. Jag tog god tid på mig att bli färdig därför att jag var så väldigt intresserad av allt möjligt annat, konst och litteratur och nutida musik och sådant här. Vi hade en stor kurs i metallografi som var väldigt stor och den klarade jag inte på första tentamen och sen gjorde de om kursen så jag skulle ha varit tvungen att göra om alla laborationer och allt annat. Då gjorde jag så att jag valde bort den. I de valfria kurserna läste jag kurser som ”siffermaskinens användning” och ”räkneautomatteori” som det hette på tiden. Så den specialisering som jag valde var med inriktning mot datorer.

Anna Orrghen: Vad var det för lärare på de kurserna?

Roland Hjerppe: Jag kommer inte ihåg på rak arm. Langefors var en professor i ADB som var gemensamt för Stockholms Universitet och KTH. Så det läste jag också, senare.

Anna Orrghen: Vad hade ni för typ av kurslitteratur, var den svensk eller amerikansk eller?

Roland Hjerppe: Det var både och. Det var kompendier också. Nu har jag slängt mycket sådant för jag håller på att rensa. Men jag tog tid på mig med att bli färdig. Jag började -61 och -67 var jag fortfarande inte klar med studierna. Då annonserade biblioteket att de sökte två amanuenser och ungefär samtidigt hade jag sett någon bok på biblioteket om

informationssökning och blivit intresserad och sagt till på institutionen att jag ville göra något examensarbete inom det området.

Anna Orrghen: Och biblioteket, det var KTHB?

Roland Hjerppe: Ja det var KTH:s bibliotek. Då sökte de två amanuenser och jag var lite grann i valet och kvalet därför att min äldre bror skötte sedan några år innan intagningen av teknologer till alla tekniska högskolor. Det här var innan CSN och innan de gemensamma, utan de tekniska högskolorna hade en gemensam antagning som gjordes med hjälp av datorer. Det där gjordes på sommaren. Då skickade alla som sökte in alla sina betyg och sen skulle man sitta och se till att det överfördes på maskinläsbar form och stansades och sen skulle det köras i datorn, så skulle det komma ut resultatlistor och så skulle de skickas in och man tar emot svaren och kör igen. En sommar jobbade jag tillsammans med honom. Sen fick han något annat jobb och då hade jag hand om det tillsammans med andra som skötte jobbet. Det var UKÄ, Universitetskanslersämbetet, som höll i det hela. Det höll jag på med några somrar. Sen hade man förstått att det kunde vara intressant att göra på alla antagningar, inte bara för de tekniska högskolorna. Statskontoret skulle då dra igång något projekt och då valde jag mellan om jag skulle börja jobba åt Statskontoret med det här eller om jag skulle börja jobba på biblioteket.

Anna Orrghen: Som amanuens?

Roland Hjerppe: Ja. Så valde jag amanuens. Det var två amanuenstjänster men då anställdes vi tre stycken, Malin Edström och jag delade först på den ena tjänsten. Och Kerstin hade den andra tjänsten ensam.

Anna Orrghen: Vad hette hon mer?

Roland Hjerppe: Ja, det kommer …

Anna Orrghen: Vad var det som gjorde att du valde biblioteket, KTHB, framför Statskontoret?

Roland Hjerppe: Jag tyckte det verkade roligare att jag skulle få syssla med forskning. På den tiden tyckte jag väl att det var roligare att läsa om forskning än att göra det själv. Och så var jag intresserad av just det här om databaserad informationssökning. Jag hade läst någon bok och tyckte det verkade intressant.

Anna Orrghen: Vad hade ni för arbetsuppgifter som amanuenser?

Roland Hjerppe: Allra först när vi började -67, fanns det fortfarande ingen databaserad informationssökning i Sverige utan allra först började det med att vi använde de tjänster som tillhandahölls från ISI, Institute for Scientic Information i Philadelphia, det här Science Citation Index hade då kommit igång. Garfield började med sin Science Citation Index från -64, han hade jobbat med det lite tidigare och gjort en Genetic Citation Index. Allra först började vi med att göra sökprofiler som vi skickade dit. Sen kom det igång med egna sökprogram via Atomenergi. Och dessutom var Björn Tell väldigt bra på det så han delegerade oerhört mycket. Till mig sa han bland annat att, ”här är en artikel om hur de har gjort ett system för att hantera incheckningen av tidskrifter i biblioteket”. När bibliotek abonnerar på en väldig massa tidskrifter gäller det att passa på att tidskrifterna kommer när de ska, för tidskrifterna publiceras i små upplagor och reklamerar man inte i

tid tar upplagan slut och så har man en lucka i sitt bestånd, så det här med tidskriftshanteringen var en stor och besvärlig uppgift. Och då sa han, ”här är en kort tidskriftsartikel. Gör nu ett system åt oss.” Det var en sidouppgift att sitta och fundera över, hur skulle vi med den tidens resurser hantera KTH:s tidskrifter, det var ju hålkort som gällde då.

Anna Orrghen: Vad var det för typ av maskin ni hade då?

Roland Hjerppe: Det kommer jag inte ihåg. Men då satt jag och funderade, hur ska man föra in uppgifter på hålkorten för att identifiera varje tidskrift och varje volym och varje häfte. Det som är knepigt är att tidskrifter har väldigt olika publiceringsmönster. Och dessutom kommer det ut extra utgåvor och så kommer det index, antingen i sista häftet eller i första, nästa häfte när en volym är slut. Så själva mönstret är det som är knepigt att hålla reda på.

Anna Orrghen: Hur löste du det?

Roland Hjerppe: Det blev aldrig riktigt färdigt. Jag hade något förslag men just det blev aldrig riktigt färdigt. Men jag jobbade ganska mycket med det där och fick en ganska djup förståelse för problematiken just på det sättet med tidskriftshanteringen. Men så småningom kom SDI-tjänsten igång. Dessutom var det så att ungefär ett år eller kanske ett och ett halvt år efter att jag hade börjat på biblioteket blev jag inkallad till militärtjänst.

Anna Orrghen: I Finland?

Roland Hjerppe: Nej, här i Sverige. Jag hade haft anstånd ifrån Finland och när anståndet gick ut i Finland hann jag precis bli svensk medborgare för att slippa göra det i Finland.

Anna Orrghen: Då kom de på att du fanns här istället?

Roland Hjerppe: Ja, jag blev inkallad då. Gjorde värnplikttjänstgöringen på Svea Livgarde i Järva krog på den tiden. Så det blev ett avbrott på nio månader för min del.

Anna Orrghen: När du exempelvis fick den här uppgiften av Björn Tell, kunde du då använda kunskapen du hade lärt dig på de kurser du hade gått eller fick du lära dig hur just den maskinen fungerade, som ni hade där i biblioteket?

Roland Hjerppe: Det var mer att titta på hur de hade gjort någonstans i USA och sedan försöka anpassa det till de lokala förhållandena.

Anna Orrghen: Sen fortsatte du att studera parallellt?

Roland Hjerppe: Ja, jag gjorde mitt examensarbete för Kjell Samuelsson som var en av de väldigt tidiga pionjärerna. Han drog igång utbildningen Informatik på Stockholms Universitet, som jag gick tillsammans med några andra de allra första kurserna. Då gjorde jag mitt examensarbete om att försöka upptäcka förändringar i citeringsfrekvenser för att förutse när det händer något intressant i forskningsfronten. Då hade vi tillgång till citeringsbanden. Få se nu, jag blev väl klar -69 tror jag, så jag måste ha gjort examensarbetet någon gång -68, det där finns dokumenterat i och för sig.

Anna Orrghen: Ja precis. Du tog din examen 1970, kan det stämma?

Roland Hjerppe: Ja. Jag tog nio år på mig att bli klar.

Anna Orrghen: Tidigare sa du att du hade mycket andra intressen vid sidan av. Var det för eget bruk eller var det någonting som du även arbetade med?

Roland Hjerppe: Redan i Helsingfors blev jag intresserad. Eftersom jag var intresserad av arkitektur var jag också intresserad av konst och allt möjligt sådant. Jag hade en bekant som var konstnär och gick på konserter och allt möjligt. Jag kommer ihåg, det måste ha varit -60 eller -61 någon gång, så hade de en konsert med Stockhausens *Gesang der Jünglinge* som jag var på i Helsingfors. När jag kom till Stockholm blev jag intresserad av modern musik och gick väldigt mycket på Fylkingens konserter och blev bekant med folk på Fylkingen.

Anna Orrghen: En annan del som jag arbetar med i det här forskningsprojektet handlar om konstnärer och musiker som har arbetat med datorer, så då måste jag fråga om du samarbetade med någon konstnär eller musiker, i och med att du hade datorkunskapen?

Roland Hjerppe: Nej, inte på det sättet. Jag var mer intresserad av konst och musik. Men indirekt var det ju så. En av dem som jag blev väldigt nära bekant med var Åke Hodell, så han är gudfar till vår son. Och jag hade mycket diskussioner med Åke och hjälpte honom. Då var det så att en av mina kurskamrater blev anställd på Institutionen för taläverföring hos Gunnar Falk. De var också tidiga datoranvändare. Och då använde vi en del av de här faciliteterna i en del av Åkes ljudstycken. Så på det sättet, lite grann.

Anna Orrghen: Men det fanns ett intresse för vad man skulle kunna använda datorerna till?

Roland Hjerppe: Ja, precis. Jag och Åke Hodell var med till vårt sommarställe som mina föräldrar hade i Finland och en gång när han åkte med något gästspel till Oslo var jag med och då hade vi fixat elektronik åt honom med några blinkande grismasker och sådant.

Anna Orrghen: Hur försörjde du dig under studierna på den här tiden?

Roland Hjerppe: Det var mina föräldrar som försörjde mig först, sedan min fru.

Anna Orrghen: Och sen arbetade du på somrarna också?

Roland Hjerppe: Ja och sen arbetade jag på somrarna. På den tiden var det dessutom så att det hörde till att man kunde skaffa sig en praktik. Man var tvungen att ha tre eller fyra månader praktik från någon slags verkstad för att få ut sin examen. Eller, någon slags praktik skulle man ha. Så jag arbetade på somrarna också. Och så jobbade jag också som guide några somrar på ett bussbolag och på en båt som åkte runt. Fast det var på helgerna jag jobbade som guide.

Anna Orrghen: I Stockholm?

Roland Hjerppe: Ja.

Anna Orrghen: Du nämnde också att du läste de första kurserna i informatik för Kjell Samuelsson. Hur kom det sig att du läste det? Hur kom du i kontakt med den kursen?

Roland Hjerppe: Kjell hade varit handledare för mitt examensarbete. Vi var intresserade av allt som hände och det var i samma veva som man gjorde utredningen om förnyad bibliotekarieutbildning. Kjell var jag ju med som sakkunnig och skrev ett separat yttrande och drog därefter igång sin informatikutbildning. Jag kommer inte ihåg när den gjordes men det var den utredningen som låg till grund för etableringen av bibliotekshögskolan i Borås.

Anna Orrghen: Vad lärde ni er på de här kurserna? Vad arbetade ni med?

Roland Hjerppe: Kjells kurser var väldigt generella. Så någon omedelbar nytta i jobbet hade man inte av hans kurser, men däremot en breddning. Kjell var väldigt bra. Han hade ett stort kontaktnät och var beläst. Men han var inte någon vidare lärare.

Anna Orrghen: På vilket sätt?

Roland Hjerppe: Nej, han fungerade inte som lärare. Bra just med sitt stora kontaktnät och med sin litteraturkunskap. Men alla studenterna som läste då var väldigt missnöjda med honom som lärare.

Anna Orrghen: Parallellt fortsatte du amanuenstjänsten, eller gick den över i någon annan typ av tjänst?

Roland Hjerppe: Vi var hela tiden projektanställda. Därför att finansieringen av SDI-verksamheten eller IDC var hela tiden projektfinansierat.

Anna Orrghen: Varifrån kom pengarna?

Roland Hjerppe: Det var från olika håll. Björn har nog berättat ett antal gånger om hur det var något möte och han snabbt skrev ihop en ansökan och lyckades få pengar till det här, om det var från Tekniska Forskningsrådet eller något liknande. Men det går att ta reda på. Jag har alla anställningspapper, det går alltid att titta på dem. Vad jag vet är att jag har en bunt. Eftersom anställningarna var kortvariga, så var det hela tiden nya anställningar och så småningom var det ju inte amanuenser utan det var någonting annat.

Anna Orrghen: Fick du söka anställningarna på nytt eller kom det nya uppgifter som de behövde hjälp med?

Roland Hjerppe: Nej, det var så att när vi hade kommit igång med de här tjänsterna så fortsatte det. Det var aldrig någon fråga om att det inte skulle fortsätta, jag har inget minne av att vi sökte några nya tjänster eller så utan det där sköttes om. Och vi bara jobbade.

Anna Orrghen: Du nämnde att ni kom igång med SDI Selektiv delgivning av information. Kan du berätta mer om vad det var och hur det började?

Roland Hjerppe: Jo, det fungerade så att i botten finns någonting som kallas abstracting and indexing services, referattjänster säger man kanske på svenska. Det är både företag och professionella sammanslutningar som sysslar med att göra sammanställningar av ny litteratur. Och de här sammanställningarna börjar man så småningom göra med hjälp av

datorer. Datorerna använder man för att producera de tryckta tidskrifterna som man skickade ut. Engineering Index, kan vi ta som ett exempel, kom en gång i månaden i tryckt form och innehöll en massa korta abstrakts som referat och titel och nyckelord och klassifikationer över ny litteratur. Det där abonnerade alla biblioteken på och så kunde forskarna gå och läsa det häftet en gång i månaden eller en gång i kvartalet för att se vad som hade hänt. Det var så det fungerade då. Ville man hålla sig à jour, var man tvungen att läsa de här tryckta tidskrifterna som forskare. Men som en biprodukt av produktionen hade förlagen, eller de som producerade, magnetband från produktionen och biblioteken blev intresserade av att få tillgång till magnetbanden också, vid sidan av de tryckta tidskrifterna. Då gjorde KTH:s bibliotek så att man fick magnetbanden regelbundet, först från Science Citation Index och sen från andra, och det fick man förstås betala för. Och magnetbanden som kom en gång i månaden, eller kvartal, avsökte man och matchade innehållet referens och referens mot innehållet i så kallade sökprofiler. En forskare kom och berättade vad hans eller hennes forskningsområde var, vad det var som de ville veta någonting om. Och vi som började då, Malin och jag och Kerstin, vi var naturvetare och när vi anställdes på KTH:s bibliotek, var vi de första naturvetarna på det biblioteket.

Anna Orrghen: Vad hade de andra för bakgrund?

Roland Hjerppe: Ja de var ju humanister allihopa. Men den första förutsättningen för att göra en så kallad sökprofil var att man förstod vad forskaren pratade om när de försökte beskriva vad det är som de vill veta. Och då kan man försöka föra en konversation med forskaren och sen översätta det till ett språk som kan användas för att avsöka innehållen på magnetbanden. Och då kan man uttrycka det på olika sätt. Man kan försöka titta efter ord i titlar och man kan försöka använda de klassifikationer som finns och om de använt någon form av nyckelord. Alla de olika möjligheterna försöker man då att använda, och man försöker formalisera de beskrivningar som finns. I början var möjligheten till formalisering väldigt begränsad. Men allteftersom SDI-systemet utvecklades fick vi bättre och bättre möjligheter att uttrycka alla de olika möjligheterna. Vad som var speciellt för utvecklingen på KTH, det var drivet av Björn, var att vi var fokuserade på sökning med det som då kallades fri text. Att i första hand titta på innehållet i titlar och inte så mycket i klassifikationer eller indextermer. När man har fri text kan en och samma sak uttryckas på väldigt många olika sätt i en titel. Du kan använda olika synonymer för samma sak. Och då gäller det att försöka titta efter, vilka alla tänkbara synonymer skulle kunna användas för ett begrepp och vilka synonymer för ett annat begrepp och så vidare och så kopplar man ihop de synonymerna.

Anna Orrghen: Om man söker på en synonym som inte uttryckligen finns i titeln men som ändå skulle kunna betyda samma sak, ska man även få en träff på den titeln?

Roland Hjerppe: Ja. Om någon säger att de är intresserade av ”tillförlitlighet” i någonting, måste man ju tänka efter att ”tillförlitlighet” kan uttryckas på olika sätt. Men också på att när man talar om ”tillförlitlighet”, så talar man också om fel. Därför kan en artikel som handlar om fel vara lika intressant för någon som är intresserad av ”tillförlitlighet”.

Anna Orrghen: Hur kom man på alla tänkbara synonymer?

Roland Hjerppe: Då finns det förstås hjälpmedel. Man tittar i klassifikationssystem som finns tryckta, man tittar i tidskrifter som finns inom det ämnesområdet, man pratar förstås med den som vill ha det hela. Och så finns det så kallade tesaurer, strukturerade sam-

lingar av nyckelord, där det finns överordnade eller underordnade begrepp, sidoordnade begrepp och så vidare. Allt det använder man för att göra sökprofiler.

Anna Orrghen: Vilka var det som använde profilerna?

Roland Hjerppe: Det var forskare både inom akademin och näringslivet. Hela den här tiden på KTHB, från -67, när jag började till -78, när jag åkte iväg till Tanzania, växte vi ifrån att vara två tjänster till ett 20-tal. Vi hade en väldigt kraftig utveckling. Och det berodde på att det var tre parallella uppgifter som vi sysslade med. Dels var det själva profilutformningen. Men en stor och viktig del var marknadsföringen av tjänsten som ju var experimentell. Vi marknadsförde och åkte omkring till näringslivet och pratade om att nu kan ni få tillgång till den här typen av tjänster. Och försökte fånga upp forskarna. På den tiden fanns ett sällskap som hette TLS, Tekniska litteratursällskapet. Nu heter det väl Svenska Informationsspecialister eller någonting sådant. Men ute på de forskningsintensiva industrierna fanns det bibliotek och det fanns det som kallades litteraturingenjörer eller dokumentalister som var samlade i TLF som var en förening för sådana som var intresserade av informationssökning och spridning inom forskningen. Vi sålde tjänsterna både till högskolor, universiteten, och näringslivet. I början var tjänsterna gratis. Så det var relativt lätt att få upp ett intresse så länge det var gratis. När vi blev tvungna att ta betalt fick vi en nedgång men ändå fanns det tillräckligt många som var intresserade av det hela. Och den tredje delen av jobbet handlade om själva den kontinuerliga tjänste- och systemutvecklingen, att prata med programmerarna. Från början var det folk på Atomenergi, senare blev det bland annat de här stipendiaterna som SINFDOK anställde, och där väldigt många samlades på KTH.

Anna Orrghen: Om vi går tillbaka till söktjänsterna, vilka industrier var det som använde dem?

Roland Hjerppe: Ja, det var alla möjliga faktiskt. De flesta stora industrierna, också andra industrier, längre fram. Från början var det fokuserat på teknik- och naturvetenskap. Senare blev det breddat, så vi hade också en bandtjänst för något som hette Food, Science and Techonolgy Abstract och handlade om mat. Jag kommer ihåg en fråga som jag hade hand om då och det var någon som var intresserad av stekskorpor på köttbullar.

Anna Orrghen: Hur hittar man synonymer för det?

Roland Hjerppe: De hittar man i litteraturen. Inom något annat ämne var det någon som var intresserad av hur fiskstim rör sig och varför de rör sig på det sättet de gör. Det kunde handla om skärande bearbetning eller kärnfysik. På det sättet var min utbildning väldigt bra, för jag hade en väldig bredd i min utbildning. Men man fick också en väldigt god uppfattning om vad näringslivet, industrin och de andra var intresserade av.

Anna Orrghen: Vilka andra högskolor beställde tjänsterna?

Roland Hjerppe: Jag minns inte men vi besökte de andra högskolorna och försökte lansera tjänsterna. Det var inte alltid via biblioteken, utan det kunde vara till någon institution som vi besökte, för vi ville ju försöka få kunder med en gång när vi gjorde besök. Jo, en till uppgift som vi sysslade med var att inom området mekanisk industri, mechanical engineering, fanns det inte någon databas som var bra som motsvarade verkstadsindustrins behov. Så då satte vi igång och byggde en egen sådan tjänst som vi kallade Mecheng, Mechanical Engineering. Då tog vi ett urval tidskrifter som kom in till KTH:s

bibliotek som inte fanns i någon av de andra databaserna och så hade vi personal som satt och skrev in titel, författare, tidskriftsnamn, volym och år, på tyska, engelska och franska. Då hade de en slags stansmaskiner som stansade hålremsor. Och det skulle finnas en slags kontrollkoder. När de skrev en titel skulle det finnas en kontrollkod som talade om för datorn att det här är titeln. Och för allting som de skrev in skulle det finnas en tag. För att göra det lättare fanns det en hålremsläsare till hålremsskrivarna som såg ut som en slags stora elektriska skrivmaskiner. Och då gjorde jag en hålremsa som läste in och stansade koden och talade om för dem som stansade vad det var som de skulle skriva för att göra det lättare för dem, så de skulle slippa skriva koderna, utan bara kunde fokusera det som stod i tidskriften. Då var de tvungna att lära sig läsa instruktionsmanualer för hur flexowritern fungerade och diskutera med Atomenergi på den tiden hur de ville att koderna skulle se ut och få det hela att fungera.

Anna Orrghen: Så det var Atomenergi som bistod med maskinerna?

Roland Hjerppe: Ja med maskin och med programmeringskompetensen.

Anna Orrghen: Hur gick det till rent praktiskt? Var dereas personal vid KTHB, eller fick ni ta er till dem.

Roland Hjerppe: De fanns nere på Atomenergi och ibland åkte vi dit men det var inte så ofta utan vi kommunicerade oftast via telefon eller brev. Så det var inte så ofta som vi var nere på Atomenergi. Det var väldigt sällan som de kom upp till KTH. Så småningom flyttades ju allting över till QZ, när det blev etablerat och vi kom igång med det.

Anna Orrghen: När var det ungefär?

Roland Hjerppe: Det minns jag inte.

Anna Orrghen: Men du var kvar på KTHB då? Någon gång på 70-talet kanske?

Roland Hjerppe: Ja, det måste det ha varit. Någon gång på 70-talet. Men det går ju lätt att ta reda på.

Anna Orrghen: Tidigare nämnde du att ni började ta betalt för söktjänsterna. Hur räknade man ut hur man tog betalt, vad baserade man det på?

Roland Hjerppe: Vi hade långa diskussioner om hur vi skulle ta betalt. Men innan vi går dit, ytterligare en uppgift för dem av oss som hade varit längst på IDC, speciellt Malin och jag. Utvecklingen var kontinuerlig, så vi började med en bandtjänst och sen skaffades det fler och fler. Men varje gång då man skaffade något nytt band var dokumentationen väldigt ofullständig. I extremfallen som jag minns fanns det ingen beskrivning alls, utan då var vi tvungna att begära en så kallad dump från magnetbandet. Att det skrevs ut både i klartext och i hexadecimalkod vad som fanns på magnetbandet, och så fick man sitta och försöka lista ut var koderna fanns och var de olika fälten fanns för att så småningom veta hur informationen var organiserad på magnetbandet för att de som programmerade sen skulle kunna ta hand om det och matcha det. Och dessutom, alla de här olika magnetbanden hade sitt sätt att representera innehållet. Alla var olika. Så i början krävdes det olika program för varje nytt magnetband. Det var ganska mycket längre fram som en av stipendiaterna gjorde det här KOMPOST-programmet, kompakt- postformatet som omvandlade alla olika magnetbandet så man kunde använda ett och samma sökprogram.

Anna Orrghen: När de hade egna, fick man helt enkelt arbeta med olika program?

Roland Hjerppe: Ja.

Anna Orrghen: Och lära sig nytt för varje gång?

Roland Hjerppe: Ja. Nytt, ja det var en sökprofil som var anpassad till det. Om man ville utnyttja egenskaperna hos varje magnetband eller varje indexeringsfält, de hade olika indexeringsspråk, olika klassificeringsspråk, ville man utnyttja det till fullo måste man anpassa varje profil till det. Men fördelen med titelsökning var att den kunde man göra oberoende, på samma sätt i stort sett.

Anna Orrghen: Sen var det diskussionerna kring finansieringen?

Roland Hjerppe: Ja. Vi hade många och långa diskussioner om hur vi skulle ta betalt. Skulle det vara en differentierad prissättning eller skulle det vara en fast? Och skulle en kund som bara använde en indexeringstjänst, skulle de betala mindre än de som använder många? En kund som fick väldigt mycket utmatning, skulle de betala mer än de som fick lite? Man kan ju tänka sig någon som använde många tjänster men fick väldigt lite. Och någon som hade en tjänst men får väldigt stor utmatning. Och i extremfallen fanns det till och med de som var glada så länge man inte hittade någonting. För då visste de att de var ensamma om det. Att det som de håller på med för tillfället håller ingen annan på med.

Anna Orrghen: Nej, just det.

Roland Hjerppe: Om jag minns rätt så slutade det med någon slags standardpris. I botten låg också att varje differentierad prissättning blir besvärligare att administrera medan en standardsumma per år, är mycket lättare att administrera. Men hela tiden var det delfinansierat som forsknings- och utvecklingsprojekt. Finansiärerna, SINFDOK senare, ville inte hålla på och binda sina pengar i tjänster hur länge som helst utan så småningom ville de att det skulle antingen vara bärkraftigt eller läggas ner. Men vad som hände under tiden är att från den här satsvisa bearbetningen så blir datorhanteringen mer och mer interaktiv. Det som kallades onlinesökning dyker upp då, interaktiviteten.

Anna Orrghen: När är det ungefär?

Roland Hjerppe: Jag har skrivit någon rapport om det där. När kan det ha varit? Ja, jag har svårt för årtal.

Anna Orrghen: Jag får kolla upp det.

Roland Hjerppe: Du får kolla upp det. Men European Space Agency, ESA, hade skaffat ett system som kallades RECON. Och de började då med databaser, bibliografiska databaser från NASA, som de hade för eget bruk. Och då såg ju Björn Tell till att vi fick en terminal på KTH så vi kunde koppla upp oss mot systemet nere i Frescati. Från början var det väldigt långsamma förbindelser. Samtidigt som SDI-systemet utvecklades och förfinades och blev bättre, så dyker on-lineverksamheten igång och det är då som utvecklingen med att bygga ett eget svenskt söksystem, 3RIP. De som har hållit på med att göra Epos och Vira och så vidare, ville göra någonting roligare, interaktiva söksystem. Ytterli-

gare en grej som händer parallellt är att när vi går igång med SDI-tjänsterna vill användarna få tillgång till litteraturen. Och på den tiden var biblioteken inte alls inställda och förberedda på ett sådant här nytt efterfrågetryck på beställningarna av artikelkopior. Så vi fick ha en intern kamp inom biblioteket för att få dem att acceptera beställningar på artikelkopior från våra användare. IDC vi så småningom kom att heta, vi fanns i biblioteket men vi var inte biblioteket. Vi som började tidigt praktiserade visserligen på alla olika avdelningarna för att lära oss biblioteket men det kändes ofta som att biblioteket såg det som vi gjorde som någonting som bara var till besvär.

Anna Orrghen: Jaha, på vilket sätt då?

Roland Hjerppe: Jo, de fick ju mera jobb.

Anna Orrghen: De fick fler besökare och fler låntagare?

Roland Hjerppe: Alla som fanns ute i landet ville ju ha artikelkopior. Och det var man inte van vid, att ha en omfattande kopieleverans. Som tjänsteutveckling tyckte vi oss vara tvungna att se till att göra det lättare för våra användare att beställa kopior och för biblioteken att hantera beställningarna. För från att från början ha skickat ut listor blev det så småningom så att vi skrev ut resultaten på perforerade kort som de kunde riva och skicka in till biblioteken direkt. Då behövde de inte skriva av någonting och deras namn fanns där eller deras profilnummer. Så det var inte bara IT-utvecklingen, utan det var också mycket tjänsteutveckling.

Anna Orrghen: Ja, vad IT-utvecklingen gör med de andra tjänsterna?

Roland Hjerppe: Ja. Dessutom gjorde vi studier på hur användarna uppfattade tjänsten. Vi hade värderingsformulär som vi ville att de skulle fylla i hela tiden och tala om vad som gäller för en referens, om den var bra eller dålig på en fem- eller sjugradig skala. Poängen var att en sökprofil är ju inte bra från början utan den behöver anpassas. För de som skickade in värderingarna av resultaten, då kunde man ta dem och så såg vi till att vi hade kopior av resultaten som vi hade skickat ut. Så kunde man titta på de träffar, de referenserna som var bra. Vad kunde vi göra för att profilen skulle hitta fler sådana? Och de som var dåliga, hur kunde vi anpassa den här sökprofilen så att det blev mindre dåliga profiler? För en sökprofil var ju inte någonting som man gjorde en gång utan man fick mer eller mindre beroende på användarens respons och vilja till samarbete citat och anpassa den.

Anna Orrghen: Just det. Vad fick ni för typ av respons på dem?

Roland Hjerppe: Ja det finns ju också rapporterat i litteraturen. Ända från -67 till -75 hade vi en förstebibliotekarie, Zofia Gluchowicz, som var projektledare för det hela. Björn var ju även bibliotekarie och höll på med allt möjligt annat också, och var ibland lite för snabb med saker och ting. Han pratade med Rolf Lindh om någonting och för att han hade pratat om det så kom de och sa att nu är det så här, men det var ju inte klart då. Men i alla fall, Zofia var den som var projektledare fram till -75. Sen, av personliga skäl, tog hon tjänstledigt och då blev jag chef för IDC, fram till -78 då jag åkte ner till Tanzania. Ända från början hade vi mycket internationella kontakter, följde med i vad som hände, ja framför allt i USA, men i England också. Björn hade mycket internationella kontakter.

Anna Orrghen: Åkte ni på konferenser?

Roland Hjerppe: Ja.

Anna Orrghen: Vad var det för typ av konferenser?

Roland Hjerppe: I USA finns ett sällskap som heter ASIS, alltså American Society for Information Science. Från början hette de American Documentation Institute, och dokumentation var en term som man använde för länge sen om det här. Sen kallade de sig Information Science. De hade årliga konferenser som handlade om just informationssökning. Ganska tidigt grundades det också en europeisk förening som hette EUSIDIC som vi också deltog i. Som vi var med i från väldigt tidigt.

Anna Orrghen: Vad gjorde man där?

Roland Hjerppe: Det var sammanslutning för sådana som IDC. Göran Falkenberg, som senare blev chef på MIC, han och jag brukade som sagt träffas mera utomlands, bland annat på dom här EUSIDIC-mötena, än vad vi träffades i Sverige. Man diskuterade gemensamma frågor. Jag kommer ihåg från Chemical Abstract, det finns någonting som heter Chemical Abstract Services, som är ett företag som producerar Chemical Abstract, som idag är den enda samlande tjänsten inom kemi, eller nästan den enda. De ägs i sin tur av American Chemical Society som är en sådan här forskarsammanslutning. Men Chemical Abstract, som man då var väldigt beroende av, någon gång på 70-talet ville de införa en ny prissättning för sina tjänster. Och då samlades vi ifrån EUSIDIC till två eller tre möten nere i Europa tillsammans med representanter för att diskutera deras nya prissättningspolicy och vad vi tyckte om den. Sen hade vi årliga konferenser där vi utbytte erfarenheter av olika slag.

Anna Orrghen: Från vilka andra länder var det med delegater?

Roland Hjerppe: Tyskland, Holland, Belgien, Frankrike, England, i huvudsak. Från början var det en förening, så småningom organiserade man sig och blev en stiftelse. Man gjorde en noggrann utredning och kom fram till att Holland var det bästa landet i Europa att ha stiftelser i. Och det är alltså ingen tillfällighet att Kamprad då har valt Holland.

Anna Orrghen: Det visste jag inte. Tidigare nämnde du de här on-linesökningarna som ni började arbeta med. Hur kom det sig att ni började arbeta med dem?

Roland Hjerppe: Det var ju Björn Tell som visste vad som rörde sig och jag har för mig att han på något sätt var involverad i det. Ja, det finns flera kopplingar. Det är så att SINFDOK hade då som ordförande en person som hette Harry Håkansson som var verkställande ledare för Statens delegation för Rymdforskning. Så det fanns ju olika kopplingar då.

Anna Orrghen: Därav kopplingen till NASA också?

Roland Hjerppe: Ja, och till European Space Agency. När ESA kom igång med det här, var vi ganska tidiga med att få en terminal som var direkt uppkopplad via Darmstadt ner till Frescati. Eller om det först fanns i Darmstadt, det kommer jag inte ihåg. Men så småningom etablerades i alla fall hela systemet nere i Frescati i Italien.

Anna Orrghen: Hur gick det till att göra sökningar på dem?

Roland Hjerppe: Man hade terminal och då skriver man in en sökfråga och sen fick man upp ett svar och tittade på svaren man fick upp och modifierade sin sökfråga, tittade på de nya svaren tills man hittade någonting som föreföll motsvara det som kunderna var intresserade av. Från början satt man ensam, men ganska snabbt blev det så att om det var möjligt kunde kunderna sitta bredvid och säga att, ”nej det där är inte intressant”. Och då förstod man att man kanske inte riktigt hade förstått vad han hade sagt och kunde försökte på nytt.

Anna Orrghen: Skillnaden mellan SDI-systemen och on-linesökningarna var direktheten?

Roland Hjerppe: Ja, det var den direkta återkopplingen. För i SDI-systemen gjorde du en sökprofil och sen kördes banden en gång i månaden. Visserligen var det olika band som kördes vid olika tidpunkter. Men en specifik sökfråga mot ett specifikt band eller databas hade oftast en omloppstid på en månad.

Anna Orrghen: Var det så att man, exempelvis, körde bandet varje fjärde måndag för den här uppgiften och så körde man alla profiler som var intresserade?

Roland Hjerppe: Ja.

Anna Orrghen: Var det någonting med SDI-systemet som inte gick som ni hade tänkt er eller blev annorlunda?

Roland Hjerppe: Nja, det blev ju bättre och bättre. Det var ju ett kombinerat utforsknings-, eller mest ett utvecklingsprojekt, kan vi säga. Det var väl ingenting som direkt inte gick som det skulle utan det handlade mycket om att på den tiden var ju datortiden dyr och reglerad.

Anna Orrghen: Även för er som arbetade där?

Roland Hjerppe: Ja för alla. Hur det var i relationerna till Atomenergi vet jag inte, hur Björn, efter att han hade blivit chef på KTHB, kom överens med dem om. Det vet jag inte. Men när vi flyttade över till QZ fick biblioteket i KTH:s datorråd tala om att vi ville ha så här mycket datortid för biblioteket.

Anna Orrghen: Och då fick ni konkurrera med de andra institutionerna?

Roland Hjerppe: Ja. Och allt det här var ju tidskrävande i termer av datortid, så det fanns hela tiden en press på att vara effektivare i termer av att använda datorerna snabbare, effektivare. Så det var ju en stark drivkraft. Om du läser i Björns memoarer finns bland annat de här måtten om att så mycket snabbare än andra eller tidigare. Parallellt med den svenska tjänsteutvecklingen, blev Frankrike intresserat av SDI-systemet. Då gjordes det en bytesaffär så att CNRS i Frankrike, deras center för dokumentation, fick Epos Vira-systemet mot att vi istället fick deras väldigt omfattande referattjänster på band så att vi kunde köra dem. Det var ett slags byteshandel som gjordes. Som Björn pratade om på vittnesseminariet hade vi då en fransk tjej, Yvette Henri, som var på besök hos oss och senare var vi och hälsade på nere i Frankrike. Och det var säkert andra också. Längre fram, via SIDA, drog vi igång ett samarbete med Portugal efter revolutionen

där. Då var jag nere och diskuterade förutsättningarna för ett samarbete stött av SIDA med dem och de skickade folk upp till oss, tre stycken som var länge hos oss på biblioteket och lärde sig hur det fungerade. Sen drog vi igång en liknande verksamhet i Portugal och vi åkte ner och hade seminarier där i Portugal.

Anna Orrghen: Vilka var det mer som åkte ner från KTH?

Roland Hjerppe: Vi var ju flera stycken av dokumentalisterna som åkte ner på seminarierna som vi hade för dem.

Anna Orrghen: Det var kring informationssökning?

Roland Hjerppe: Ja. För att undervisa om hur man gör sökprofiler och prata om tjänster och marknadsföring.

Anna Orrghen: Hur gick det? Vad blev det av det?

Roland Hjerppe: Jo, de kom igång med sina tjänster. Men det var ännu trögare där därför att där var biblioteken ännu mer konservativa. Vad det hela mynnade ut i, det är jag lite osäker på. Men vi blev goda vänner så när jag långt senare var nere för SIDA och tittade på något konsultuppdrag, hälsade jag på dem som vi hade haft kontakt med.

Anna Orrghen: Jag tänkte återigen på on-linesökningarna, var det någonting med dem som ni stötte på som ni kanske inte hade förväntat er eller som blev på ett annat sätt?

Roland Hjerppe: Parallellt med det här med ESA var det så att ESA var inte en och samma utan RECON-systemet som de använde var ett system som Lockheed hade utvecklats för NASA. NASA hade en liknande tjänst i USA. Men Lockheed tog systemet som de hade utvecklat för NASA och satte igång med en egen interaktiv söktjänst som de kallade Dialog, Lockheed Dialog. NASA hade från början ett väldigt begränsat antal databaser medan Lockheed Dialog snabbt skaffade sig väldigt många. Vid sidan av att använda Lockheed Dialog började man också använda uppringd förbindelse till USA för att söka i Lockheed Dialogs databaser på samma sätt. Fast med en enklare terminal, en Texas, bärbar, som en stor skrivmaskin, Texas Silent. Sen hade Lockheed en konkurrent, för det var så att parallellt med utvecklingen med Lockheed Dialog och NASA ville National Library of Medicine komma igång med interaktiv sökning och det som man senare kallade MEDLINE. Det utvecklades av ett annat företag, också i Kalifornien, som på samma sätt gick igång med en egen söktjänst. Så det fanns två konkurrerande interaktiva söktjänster i USA. Den ena baserad på beställningen från NASA, och den andra baserad på beställningen från NLM, National Library of Medicine. När den här on-lineverksamheten kom igång hade vi varit igång tidigt med on-linesökning via ESA. Så då åkte vi också omkring och undervisade i användning av interaktiva söksystem.

Anna Orrghen: I Sverige?

Roland Hjerppe: I Sverige. För de skulle antingen söka direkt till USA eller via ESA.

Anna Orrghen: Vad var det för ställen som ni undervisade på?

Roland Hjerppe: Det blev på ungefär samma ställen där vi hade marknadsfört SDI. Det här var ett komplement till SDI, det var ju inte en konkurrent. Därför att den löpande

bevakningen är en bakgrundstjänst. Du får dina listor en gång varannan vecka eller en gång i månaden och kan sitta och titta på dem och pricka av vad du vill titta på. När det däremot dyker upp någonting som du vill ha reda på här och nu kunde du använda den interaktiva tjänsten.

Anna Orrghen: Fanns den fysiskt hos er, eller kunde de använda den från sina arbetsplatser?

Roland Hjerppe: Senare kunde de själva skaffa sig sådana här terminaler via uppringd förbindelse koppla upp sig. Men den var dyr. Då betalade man per minut. Och per hittad referens när man använde de amerikanska tjänsterna. I USA fanns det en differentierad taxa, per minut och per utskriven referens. Olika för olika databaser och olika mycket beroende på hur mycket man skrev ut. Skrev du bara ut titel och författare var det billigare än om du också ville ha ett referat och så vidare.

Anna Orrghen: Det fanns ännu inga bildskärmar, utan man var tvungen att skriva ut för att få informationen?

Roland Hjerppe: Ja.

Anna Orrghen: Man kan alltså inte skriva av någon skärm?

Roland Hjerppe: Nej. I början var Texas Silent-terminalerna en slags skrivande terminaler. Om du tänker dig en stor skrivmaskin som skriver enkla typsnitt. Bildskärmsterminaler fanns ju. I den fasta uppkopplingen till ESA hade vi det, men annars var det inte vanligt.

Anna Orrghen: Hur var IDC vid KTHB som arbetsmiljö och intellektuell miljö?

Roland Hjerppe: Det var väldigt roligt, väldigt stimulerande. Vi växte så att vi var 20 på slutet när jag åkte iväg till Tanzania. Det blev större och större och så småningom gjordes det om och vi flyttade in i någonting som tidigare hade varit ett boklager eller tidskriftslager och det blev en stor öppen kontorsmiljö. Väldigt tidigt jobbade vi i en öppen miljö där vi hade skrivbord mot varandra och kunde prata med varandra över hela rummet. Det var väldigt intensivt på det sättet. Vi anställde fler och fler som dokumentalister och försökte systematiskt få folk med olika naturvetenskaplig bakgrund, bergsingenjörer eller sådana som hade läst maskinteknik och sådana som hade läst kemi och så vidare. Beroende på vilken teknisk utbildning man hade, fick man olika användare att ta hand om.

Anna Orrghen: Just det, de olika databaserna.

Roland Hjerppe: Ja, och de olika intresseområdena de hade. Sen drog vi också igång undervisning för studenterna i litteratursökning. Men det var knepigt, därför att det visade sig att studenter är väldigt målmedvetna och så länge lärarna inte premierade litteratursökning gav den här undervisningen inte speciellt mycket. Men inom några, bland annat inom bergs tror jag, lyckades man med att få det integrerat i undervisningen så att när de skulle göra vissa uppgifter där, skulle de också använda litteratursökning. Och när vi studerade responsen på det var det väldigt tydligt att det fanns studenter som sade att, ”javisst, jag tror att det här kommer att vara nyttigt längre fram när jag skall ut, men här och nu så får jag ingenting för det, så då får det vara”.

Anna Orrghen: Kunde de även söka själva vid terminaler i biblioteket?

Roland Hjerppe: Litteratursökning handlar ju också om att lära sig använda biblioteket. Det handlar om att tala om att det finns klassifikationssystem, att det finns referatpublikationer och vad man ska tänka på när man söker, rent generellt. Sådant som man sen kan använda när man söker interaktivt eller när man ska ha sökprofiler.

Anna Orrghen: Du har också varit verksam inom Nordinfo och deltagit i standardiseringsarbetet där. Vad gjorde du då?

Roland Hjerppe: Ja, en av de grejerna som jag var med om tidigt var att inom ISO, Internationella Standardiseringsorganisationen, ville man definiera en slags behållare för bibliografiska uppgifter. Björn hade varit inblandad i det och på slutmöten i Helsingborg i en teknisk kommitté, som ISO hade där man slutförde det hela, så var Björn och jag och kanske någon annan med, vi kom med synpunkter utgående från våra erfarenheter. Väldigt många var fast i något slags hålkortstänkande, medan vi var mer vana vid fri textsökning och att inte vara bunden till så kallade, fasta format, utan att fält kunde ha variabelfältlängd och allt möjligt sådant som man arbetade in i den här standarden. Sen hjälpte jag standardiseringskommissionen att producera sin katalog, svenska standarder, med hjälp av datorer. Då samarbetade jag med några på standardiseringskommissionen att göra en slags beskrivningsmall för standarder som kunde användas när man skrev in allt det här och gjorde en slags databas över standarder som man sen kunde publicera. Sen var det diverse andra små sådana här standardiseringsmikrografi och annat också.

Anna Orrghen: Det här var parallellt?

Roland Hjerppe: Ja det här var bara parallellt. Vi gjorde allt möjligt.

Anna Orrghen: Jo, jag börjar förstå det. Vi har redan varit inne lite på de internationella uppdragen men du var också involverad i EUSIREF.

Roland Hjerppe: Ja det var någonting som EU, eller de hette inte EU på den tiden, utan EG. Sverige var inte med i EG men hade lyckats få pengar från EUSIREF för det här projektet. Då var jag ordförande i den här arbetsgruppen i EUSIREF, via EUSIDIC. Och sedan hade EUSIDIC fått pengar av EG för att försöka beskriva informationsfälten. Så Malin och jag gjorde då det här jobbet då för EUSIDIC.

Anna Orrghen: Tanken var någon form av samarbete kring europeiska databaser?

Roland Hjerppe: Ja.

Anna Orrghen: NordForsk var du också engagerad i?

Roland Hjerppe: Jo. En av grejerna som jag gjorde tidigt var att titta på förutsättningarna för att använda telefax mellan de nordiska biblioteken. Det var ganska nytt på den tiden och med hjälp av det här projektet skaffades det telefaxapparater inom de tekniska högskolebiblioteken och så tittade vi lite grann på hur lång tid tar det och vilka förutsättningarna är för att komma igång med mera reguljär faxverksamhet mellan biblioteken. Bibliotek är väl lite märkliga på ett sätt därför att de har ofta tidigt tagit till sig ny teknik men samtidigt finns det en konservatism också. Jag gjorde i alla fall den här utredningen för NordForsk om förutsättningarna för det hela, men det stukade på andra faktorer.

Dels rent principiella frågor, ska någon som vill ha en fax få gå före de andra användarna bara för att de vill ha fax. Poängen med fax är att det ska gå snabbt, hela vägen. Men då tränger sig den kunden före alla de andra. Hur ska man hantera den typen av frågeställning? Sen var det ofta så att det fanns andra dröjsmål, visserligen kanske faxöverföringen gick snabbt men kunden stod ju inte i biblioteket och väntade, utan var längre bort, så det fanns andra fördröjningstider. Det var en lite längre kedja där faxen bara var en liten del i den totala tidskedjan. NordForsk var på olika sätt iblandat i sådana här informationstjänstgrejer och var de som väldigt tidigt drog igång det här första nordiska paketförmedlingsnätet. På den tiden ville televerken bara tillhandahålla fast uppkopplade linjer. Och det som vi alla använder nu, bredband, är baserat på sådan här paketförmedling. Men med NordForsk och de som jobbade tillsammans med NordForsk var man de första med att dra igång ett sådant här nordiskt paketförmedlingsnät.

Anna Orrghen: Var det någonting som ni använde er av?

Roland Hjerppe: Ja, vi var inblandade i uppkomsten av det här som man kallar Scannet. Och jag gjorde ett par utredningar, dels åt NordForsk och dels åt Nordiska Rådet om Scannet.

Anna Orrghen: Vad kom du fram till i utredningarna?

Roland Hjerppe: Utredningarna handlade ju inte så mycket om själva nätet som användningen av nätet, vad det skulle kunna användas till. Jag och en annan, Jan Carlsson, som också hade varit SINFDOK-stipendiat, gjorde den här utredningen tillsammans som väckte en del ont blod då.

Anna Orrghen: Var någonstans?

Roland Hjerppe: På andra håll. Det blev lite upprört i alla fall. Sen tog tekniken andra vägar. Jag kommer inte ihåg. Jag skulle kunna plocka fram det och titta.

Anna Orrghen: Sen var du även verksam i NORDDOK? Det är väldigt många olika nordiska samarbeten.

Roland Hjerppe: Ja. Det var väl för NORDDOK som jag gjorde en utredning om användning av citeringsindex, tror jag. Det var ju så att mitt exjobb handlade om användning av citeringsindex där tanken var att studera ändringar i frekvensciteringsindex. Problemet var att det var så stora datamängder på den tiden och man skulle i princip behövt bygga upp en tidsserie för varje artikel för att se när citeringssekvensen ändras. Tanken var nog god men tekniken var inte möjlig på den tiden. Jag blev i alla fall intresserad av citeringar och citeringsindex och skrev en översikt som har varit väldigt populär och citerats i sin tur en hel del. Sen gjorde jag en bibliografi över den som man kallar bibliometri och citeringsanalys. Då gjorde jag också en utredning om sådant här för NORDDOK.

Anna Orrghen: Och sen Nordinfo?

Roland Hjerppe: Ja, jag var inblandad där också men inte jättemycket. Allt sådant här hade vi ju ett finger med i olika datorer på IDC. Men jag gjorde ganska mycket, var engagerad.

Anna Orrghen: Det fanns en tanke om en form av nordiskt nätverk, eller något nordiskt gemensamt databassystem?

Roland Hjerppe: Jo, det fanns ju tankar om att försöka harmoniera och samordna och så här, men det blev inte speciellt mycket av det.

Anna Orrghen: Varför inte?

Roland Hjerppe: Ja, det handlade ju mycket om egon och imperier och det var allt möjligt annat. Det blev mer samverkan på olika sätt, i alla fall när jag blev lite äldre. Från svensk sida var vi mot slutet intresserade av att försöka komma igång med någon slags svensk interaktiv informationstjänst. Men det fanns inte underlag för det. Datakraften var fortfarande för dyr då.

Anna Orrghen: De sista åren som du var kvar vid IDC var du chef, du blev det 1975. Hur blev du det, sökte du en tjänst eller?

Roland Hjerppe: Nej, jag har ingen känsla av att jag direkt sökte den tjänsten. Nästan alla jobb jag har haft, har jag fått. Jag har visserligen sökt tjänster och en del har jag fått och inte fått. Jo, tjänsten på DFI sökte jag, men jobbet här blev jag tillfrågad om och jobbet i Sundsvall blev jag också tillfrågad om.

Anna Orrghen: Vad hade du för uppgifter som chef, till skillnad från innan du blev chef?

Roland Hjerppe: Det handlade mycket mera om att skriva ansökningar och rapporter som förutsättningar för nya ansökningar och representera IDC i olika sammanhang. Mera utredningar och sådant. Det här Portugalsamarbetet deltog jag mer i som chef. Allting har bara hänt.

Anna Orrghen: Och då hände det också att du åkte till Tanzania -78?

Roland Hjerppe: Ja, mer eller mindre. Det var så att SAREC, en systerorganisation till SIDA, Swedish Agency for Research Corporation Developing Countries hade fått en förfrågan från Tanzania. Eller, Tanzania ville använda biståndet från SAREC för att komma igång med informationstjänster i Tanzania. Då vände man sig från SAREC till oss på KTHB och då åkte överbibliotekarien, Stephan Schwarz, och jag ned till Tanzania på en sådan här project identification mission, där vi tittade på förutsättningarna, vad man skulle göra för att komma igång. Så skrev vi en rapport och sen frågade de om jag ville komma ner och implementera rekommendationerna. Då tyckte jag att det verkade intressant och så åkte jag iväg. Först var det på ett år och så stannade jag ett år till.

Anna Orrghen: Hade du med hela familjen?

Roland Hjerppe: Ja, vi hade med hela familjen då och barnen var ju små. Maria var, få se nu, tre år och Mattias var sex år. Det var en ganska bra tid att åka iväg. Sen gick de i skolan där också. Jag tyckte det var intressant och åkte iväg. Det var besvärligt på många sätt för att ett par månader efter att vi hade kommit ner med familj och allt så bröt kriget mellan Tanzania och Uganda, Idi Amin, ut. Och det förändrade totalt alla förutsättningar därför att den lilla valutareserv som Tanzania hade haft då och som behövdes för att skaffa utländsk information gick ju helt åt till kriget. Mycket annat förändrades också för

det kostar ju väldigt mycket, kriget. Så förutsättningarna för det här som jag hade åkt ned för, fanns plötsligt inte utan jag fick jag börja göra andra saker för att komma igång med de här informationssätten. Då jobbade jag på Tanzanias nationella forskningsråd. Och en viktig del av mitt jobb handlade om att jag under första året hade en, så kallad medpart, inte motpart, som jobbade tillsammans med mig och under tiden var det en annan som gick en ettårig utbildning i USA på universitet. Sen kom han och så jobbade jag med honom och den som hade varit med mig åkte istället iväg. Då försökte vi göra vad vi kunde av situationen i Tanzania, kontakta Dar el Salams universitetsbibliotek och nationella folkbiblioteket. Det var en lite knepig situation för att folkbiblioteksystemet var också nationalbibliotek och det fanns spänningar mellan dem och mellan universitetsbiblioteket. Det var väldigt besvärliga förhållanden, det fanns inga riktiga kopieringsapparater ens. Jag vet inte om du har upplevt de här som kopierade på zinkoxid-papper?

Anna Orrghen: När jag gick i skolan använde våra lärare en som de vevade för hand. Det blev lite lilaaktig text och det luktade. Är det de?

Roland Hjerppe: Det är stenciler. Parallellt med Xerox fanns en annan teknik där man hade ett speciellt papper som var belagt med en zinkoxid som var fotokänslig, som var lite kladdig att ta på, som mörknade lite grann. Xerox fanns över huvud taget inte i Tanzania utan hade sitt kontor i Kenya. Då hade det funnits någonting som hette East African Community, som bestod av Uganda, Kenya och Tanzania. Men det hade spruckit och i Kenya behöll man vissa delar och i Tanzania behöll man andra delar, liksom i Uganda. Efter att East African Community sprack stängdes gränserna mellan de här länderna, så det var svårt att ta sig från Tanzania till Kenya. Man måste ha specialtillstånd för att åka över gränsen. Någonting som vi gjorde då var att försöka skaffa bättre kopiatorer till biblioteken så de skulle kunna leverera tidskriftskopior av det som de hade. Vi kunde visserligen bekosta att det köptes till biblioteken, men det fanns ju ingen service på plats så då bekostade vi att folk skickades iväg på servicekurser och att de tog med sig diverse kritiska reservdelar. Det fanns andra flaskhalsar som att på universitetet fanns det en tryckericentral, men den var för sofistikerad, den var gjord för att trycka böcker i stora upplagor. Men för att göra enklare serier så dög den inte. Då försökte vi få fram tryckeriutrustning för enklare tryck. Det handlade väldigt mycket om att skapa grundläggande förutsättningar för att informationstjänsten skulle fungera, över huvud taget. Sen handlade det mycket om att försöka samordna bibliotekstjänsterna, så vi åkte omkring i landet och tittade på forskningsstationerna som fanns i deras små bibliotek. Uppe i Kilimanjarotrakten fanns det ett sjukhus och där fanns det ett bibliotek och hela deras bestånd. De levde på donationer helt och hållet, ett sjukhusbibliotek.

Anna Orrghen: Det var inte tal om att ni skulle avbryta vistelsen och åka hem i och med att kriget bröt ut?

Roland Hjerppe: Nej, det var det inte tal om. Jag menar, det var långt borta från Dar el Salam. Det blev oroligare när kriget var slut och alla soldaterna kom hem med vapen. Men det var aldrig tal om att inte fortsätta, det var det inte. Men förutsättningarna förändrades.

Anna Orrghen: Sen har du också varit involverad i arbetet kring LIBRIS?

Roland Hjerppe: Ja. Dels tidigt då Björn ville att vi skulle delta på olika sätt i arbetet med LIBRIS och ville att vi skulle ha synpunkter på rapporter. Längre fram, under DFI-tiden, blev jag framför allt inblandad i den fortsatta utvecklingen av LIBRIS.

Anna Orrghen: Var det det som kallas för LIBRIS 3?

Roland Hjerppe: Ja. Medan jag var i Tanzania gjorde man en utredning om SINFDOK och det som kallades forskningsbiblioteksrådet och kom fram till att man skulle inrätta någonting som kallades DFI, Delegationen för Vetenskaplig- och Teknisk Informationsförsörjning, som skulle ersätta SINFDOK och forskningsbiblioteksrådet. LIBRIS hade under lång tid drivits som ett projekt av Statskontoret. Men i samband med utredningen fann man också att Kungliga Biblioteket skulle ta över driften av LIBRIS och då skulle det inte vara projekt längre. Men eftersom DFI inrättades då, sade man att DFI skulle ha ansvaret för utvecklingen medan Kungliga Biblioteket skulle ansvara för driften. DFI hade ganska mycket pengar för forskning och utveckling inom det här området och när jag kom hem -80 hade jag sökt en tjänst på DFI och fick tjänsten som avdelningsdirektör ansvarig för forskning och utveckling. Och då landade ju LIBRIS-utvecklingen i min famn. Det allra första jag fick göra var att försöka dra en skiljelinje mellan vad som är normal systemutveckling inom driften och vad som är, så att säga, mera egentlig utveckling. Vad som skulle betalas av KB och vad som skulle betalas av DFI. Och sen, längre fram, kom frågan upp om hur skulle den fortsatta utvecklingen av LIBRIS ske och vad skulle den inriktas på. Var, så att säga, det dåvarande LIBRIS-systemet, utvecklingsdugligt över huvud taget? Skulle man satsa på ett helt nytt system eller inte? Då kallade vi in Peter Noerr som jag kände sedan tidigare, som oberoende konsult från England för att titta på det hela och han kom fram till att det gick att utveckla. Jag hade ju trott att det kanske inte skulle gå, men det gick att utveckla. Sen diskuterades det vilka utvecklingar man skulle ägna sig åt. Men, jo, Peter Noerr hade ju då vart nere i Linköping också och de hade ett eget biblioteksystem som de utvecklade. Vi samarbetade sen i Liblab, i ett projekt som vi hade, hyperkatalogen.

Anna Orrghen: Du nämnde att under IDC-tiden ville Björn ville att ni skulle ge respons på LIBRIS och skriva rapporter. Hur reagerade du, vad var det ni fick ta del av och vad hade ni för synpunkter?

Roland Hjerppe: Ja, påverkade av Björn så var vi ju kritiska, därför att Björn var här med lite färgade glasögon. Lena Olsson har skrivit om det. Jag var här i Linköping när Lena Olsson skrev sin avhandling och vi pratade väldigt mycket om det då och jag hade massor med papper på den tiden, om LIBRIS, som hon kunde använda. Men det fanns en utredning om ADB och forskningsbiblioteken eller någonting sådant. I den tjocka utredningen som mycket var en översikt av läget, var nog andemeningen att man skulle satsa på den typ av informationstjänster som KTHB företrädde.

Anna Orrghen: Vilka låg bakom den utredningen?

Roland Hjerppe: Det minns jag inte, jag har inte kvar den utredningen. Jag tror inte det var Statskontoret. Men, som vi då såg det, påverkade av hur Björn såg det, var det så att istället för att fortsätta i den riktningen som han ville mot att utveckla informationstjänster, så tog KB hand om att istället utveckla biblioteksautomatisering, LIBRIS. Och med vårt synsätt, vi träffade ju statskontorister och de hade en väldigt naiv syn på bibliotekens verksamhet, att det ungefär handlade om enkel lagerhållning, vilket det verkligen inte är, så vi hade ju kritiska synpunkter. Men samtidigt handlade det ändå om att göra det bästa möjliga av det som gjordes. Jag har inget minne av att vi deltog speciellt aktivt. Ja, några arbetsgrupper kanske jag var med i och några möten, men vi såg det mera från sidan. Det är min känsla i varje fall av vad som hände. Men LIBRIS, ja nu tappade jag tråden.

Anna Orrghen: LIBRIS, Statskontoret, hur det skulle utvecklas, det här förlades på KB.

Roland Hjerppe: Jo, du frågade om hur vi deltog.

Anna Orrghen: Just det.

Roland Hjerppe: Vi var, som sagt, ganska kritiska då just därför att man inte hade förstått det. En sak som vi jag diskutera lite grann var ju att, när man drog igång LIBRIS-projektet från Statskontorets sida så hade man nog inte förstått det alls utan när man började i den första fasen av LIBRIS, innan Libris, fanns det någonting som hette AK, accessionskatalogen, där man klistrade in, man klippte och kopierade in kataloguppgifter från de olika forskningsbiblioteken. Och då var det så att på den tiden hade varje universitetsbibliotek sina egna katalogregler. Var och en gjorde på sitt eget sätt när de katalogiserade. Så länge man klistrade in från sina kataloguppgifterna och tryckte av dem i tjocka böcker så var det ändå förståeligt. Men när man skulle producera det här i maskinläsbar form, så började man med att låta var och en katalogisera på sitt sätt. Då blev det ju så att en och samma bok katalogiserades på olika sätt och kom då att finnas flera gånger i databasen som man byggde upp, därför att den var katalogiserad på olika sätt. Och då vann man ingenting i effektivitet. För tanken var ju att ett bibliotek katalogiserade en bok första gången och sen nästa gång kan det andra biblioteket eller alla andra bibliotek som köper in den boken bara fylla på med sina lokala uppgifter. Men för att det ska kunna fungera måste man komma överens om gemensamma katalogregler. Och det var någonting som man insåg efter ett tag, att det behövdes gemensamma katalogregler för att inte databasen skulle bli full av skräp. Det hade man helt förbisett. Då blev man tvungen att börja ett arbete med att utforma egna katalogregler och då utgick man då från, om jag minns rätt, eller det kanske var senare, någonting som hette Anglo American Cataloging Rules, som man översatte.

Anna Orrghen: Du nämnde tanken om rationalisering. När ni arbetade med söksystemen eller sökprofilerna, fanns det då rädslor eller farhågor för vad datoriseringen skulle innebära? Att man skulle rationalisera bort dig själv?

Roland Hjerppe: Nej, det fanns inga rädslor hos oss, därför att vi jobbade ju på många sätt i fronten och såg bara nya möjligheter hela tiden. Men det är klart att mot slutet, när vi hade de här många stipendiaterna i Epos Vira-gruppen och TRIP-gruppen hos oss, då hade vi väldigt många vilda diskussioner om allt möjligt som materialiserade sig mycket, mycket, längre fram. På 70-talet diskuterade vi möjligheter till on demand publishing. Man kunde se ganska långt fram vad som skulle hända och vad som var möjligt. Och visst kunde vi se olika slags farhågor också, tidigt. Men det var ju mera sådant som vi satt och bollade när vi diskuterade. Men i termer av utvecklingen på IDC såg vi inte farhågor. Däremot inom, så att säga, professionen, bibliotekariekåren och dokumentalistkåren, om man skulle gå tillbaks 20-30 år så har ett återkommande tema hos professionen varit den här ängslan att bli överflödig på grund av datoriseringen. Tittar man på innehållet i årskonferenser och allt möjligt sådant så finns det en väldigt tydlig ängslan.

Anna Orrghen: Men nu fick de istället mer att göra när ni utvecklade söksytemen?

Roland Hjerppe: Jo precis, genom att deras arbetsuppgifter förändrades. Den där ängslan finns fortfarande inom biblioteksvärlden, naturligtvis. Med webben och Google och så. Vad forskningsbiblioteksvärlden ser som en viktig sak idag är ju undervisning.

Anna Orrghen: Undervisning om hur de egna systemen och databaserna fungerar?

Roland Hjerppe: Ja, om informationssökning, olika informationskällor och så vidare.

Anna Orrghen: Du har nämnt att SINFDOK-doktoranderna kom in. Var det några särskilda där som du kommer att tänka på, eller som gjorde vissa saker?

Roland Hjerppe: Rolf Larsson var väl den första som jag träffade, tror jag, relativt tidigt. Du har väl fått en fil eller en pekare till det här kapitlet som jag skrev om TRIP?

Anna Orrghen: Det fick jag av Marie Wallin också. Det är de samlade texterna där, precis, ja.

Roland Hjerppe: Där finns det ju en del. Men Rolf Larsson var väl den första stipendiaten och sen kom ju många, Mats Lindquist, Mats Löfström, Göran Thorén. Sen de uppe i Umeå, Lars Höglund och Olle Persson. Ja, vad heter han nu, det var fler. Jo, Bo Göranzon, som var professor på arbetslivscentrum, som har hållit på med det här med tyst kunskap.

Anna Orrghen: Just ja, han är på KTH nu.

Roland Hjerppe: Ja. Och han var också SINFDOK-stipendiat. Marie Göranzon är hans syster.

Anna Orrghen: Just ja, och Ingela Josefson som är rektor på Södertörns högskola lever tillsammans med honom.

Roland Hjerppe: Och hon har varit här nere i Norrköping. Så att han och Pierre Guillet De Monthoux …

Anna Orrghen: … företagsekonomen?

Roland Hjerppe: Ja, vi hade en seminarieserie som jag gick tillsammans med Bo Göranzon och Pierre då.

Anna Orrghen: Var Pierre också SINFDOK-stipendiat?

Roland Hjerppe: Nej han var inte SINFDOK-stipendiat, men via Bo Göranzon träffades vi. Det finns säkert fler, jo Jan Carlsson. Jag skrev Scannet-utredningen tillsammans med honom. Jag vet inte var han finns idag och Göran Thorén vet jag inte heller var han finns. Sen kom det andra människor till den här gruppen, som Christer Bryntesson som hjälpte mig med mitt examensarbete och som sen blev anställd som programmerare. Och han som var på vittnesseminariet …

Anna Orrghen: Jan Sunnebäck?

Roland Hjerppe: Jan Sunnebäck kom också in via de här stipendiaterna. Och så hade vi en som inte heller var stipendiat, men Jan Hultgren. Om det var Rolf som kände honom.

Anna Orrghen: Rolf Larsson?

Roland Hjerppe: Han var egentligen Rolf Larssons bekant, Jan Hultgren, ja. Han höll på med engelska egentligen men också med programmering och, ja, engagerad i Paralog. I bakgrunden fanns Scriptor. Med Hans Karlgren och Benny Brodda som höll på med datorlingvistik.

Anna Orrghen: Apropå konstnärer som intresserar sig för datorer nämnde Lars-Gunnar Bodin Benny Brodda.

Roland Hjerppe: Jag kände ju Lars-Gunnar Bodin också ganska väl. Hans bror också, Svante Bodin. Dels via Fylkingen, men sen var det också lite lustigt för att där jag var inneboende på Artillerigatan, hos en person som hette Åke Stridh och som jobbade på FOA, som också höll på med datorbaserad dokumentation, där var det en annan person som hette Rolf Larsson också.

Anna Orrghen: Det var inte samma Rolf Larsson?

Roland Hjerppe: Nej, inte samma Rolf. Han spelade bas. Lars-Gunnar Bodin och Rolf Larsson var med i någon sådan här dansbandsorkester. Och via den här Roffe så körde jag det här dansbandet, någon gång fungerade som chaufför åt dem. Så det var dubbla kopplingar till Lars-Gunnar och sen till Svante som jag umgicks mera med än Lars-Gunnar. Och sen, på IDA, en av dem som var systemtekniker här hos oss, Mats, vad heter han, ja, han hade också förankringar på Fylkingen.

Anna Orrghen: Nu har vi pratat om perioden fram till 1980, och avslutningsvis undrar jag om det är någonting under den perioden som vi inte har pratat om som du tycker är viktigt att ta med?

Roland Hjerppe: Ja, det är ju relationerna till de andra tjänsterna som fanns. Det var ju så att KTHB och IDC var ju inte ensamma. Utan dels fanns det ju då MIC eller tidigare hette de BMDC, Biomedicinska Dokumentationscentralen.

Anna Orrghen: Vid Karolinska?

Roland Hjerppe: Vid Karolinska. Det fanns ett väldigt tydligt konkurrensförhållande mellan Sune Bergström och Björn Tell, om medel bland annat, men också om tjänster. Så att under lång tid hade vi ingen kontakt med varandra och vi var ju konkurrenter. Men som sades på seminariet så tvingade ju SINFFDOK fram en samverkan.

Anna Orrghen: Hur reagerade ni när ni fick reda på den här samverkan?

Roland Hjerppe: Zofia, som var min chef, var ju väldigt emotionellt engagerad och tyckte inte om dem. Så att medan hon fortfarande var chef blev jag tillsatt för att tillsammans med Göran Falkenberg utreda samverkan mellan oss och vi hade en massa möten och tillsatte en massa andra grupper. Jag hittade en hel pärm med protokoll och anteckningar och sådant från den tiden, som jag hade kvar. Det blev ju mycket bättre sen, vi hade fester tillsammans. Så på den här lägre nivån blev det goda relationer och där fanns det ju inte den typen av konkurrens heller. Men vi levde ändå ganska mycket i skilda världar, därför att medicin var ju deras domän. Och sen fanns det andra som BYGGDOK, som också hade sin domän som vi pratade med och hade kontakt med och så.

Anna Orrghen: Vart hörde de?

Roland Hjerppe: Det vet jag inte men, eller jag kommer inte ihåg. Men jag har scannat in lite material som jag kan skicka också. Några sådana här stansformulär som vi hade några utskrifter från CORSAIR har jag scannat in. IVA hade ju också en manuell litteraturtjänst på den tiden som de försökte sälja. Så det fanns många andra som också växte upp, Industrimatematik. I SINFDOK-utredningen, den som mynnade ut i förslaget till DFI, finns det en beskrivning av nuläget i slutet på 70-talet som är rätt så utförlig och det är ju ett ganska komplext nätverk av alla möjliga. Men det är ett annat kapitel.

Anna Orrghen: Men det är ändå kopplat till det på något sätt. Om jag förstår dig rätt, handlar det också mycket om personliga relationer. Men var det svårt att samarbeta tekniskt, hade man helt olika system som man arbetade med?

Roland Hjerppe: Det var det ju, men de flesta av oss på IDC sysslade ju inte med systemen på tekniknivå utan mera på någon slags användarnivå som mellanhand. Några av oss sysslade mera med att prata med programmerarna och fungera som systemerare. Men, för att ta till sig ett annat system eller som det blev att MIC började använda vår SDI-tjänst, och istället för att alla skulle sitta på KTH och göra profiler så började vi utbilda folk ute i landet, att de skulle sitta och göra profiler och skriva in dem via terminaler. Så att vi hade en sådan systemutveckling och då blev det ett nytt säkerhetstänkande för då måste det ju bli utvecklas rättigheter och behörigheter, för att var och en bara skulle kunna se det som de höll på med och inte vad andra höll på med. Det här sammanföll med införandet av time-sharing, där man inte längre fyllde i stansformulär utan man använde terminaler för att uppdatera profiler. Då gjorde vi en hel serie med omfattande manualer för varje databas som skulle hållas à jour och som dokumentalister ute på de andra biblioteken skulle ha tillgång till för att använda, göra profiler på rätt sätt. Längre fram blev det utveckling, att resultaten skulle kunna levereras på disketter eller via e-post. Hela tiden var det anpassningar av olika slag, kontinuerlig utveckling. På det sättet var det ju samverkan med andra bibliotek också.

Anna Orrghen: Hade ni någon samverkan med folkbiblioteken?

Roland Hjerppe: Nej, inte på KTH-tiden. Senare när jag var på DFI fortsatte vi stipendieverksamheten, vi tyckte den var bra. Då hade vi en del stipendiater från folkbiblioteksidan också, men inte, vad jag minns, på IDC-tiden. Jag hade väl någon kontakt med några folkbibliotek, men jag minns inte längre om det var under Liblab-tiden eller KTH-tiden, kring användning av datorer för medborgarinformation och så här. Det var intressant med att det kom medborgarkontor för länge sen. Men det var väldigt lite kontakt med folkbiblioteken.

Anna Orrghen: Då ber jag att få tacka så hemskt mycket.

Roland Hjerppe: Okej.